Razgovor sa stručnjakom

Intervju

Crveni križ ponovno je odgovorio na još jednu humanitarnu krizu

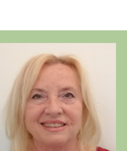

Božena Horvat-Alajbegović
CZSS Zagreb, Podružnica Črnomerec
Joze Martinovića 5-7, 10 000 Zagreb
bozena.horvatalajbegovic@socskrb.hr

Moj sugovornik za našu temu prvog broja Časopisa za socijalne djelatnosti je gospodin Petar Penava, ravnatelj Gradskog društva Crvenog križa Zagreb, koji se sa svojim timom stručnjaka među prvima uključio u aktivnosti organiziranog pružanja pomoći i zbrinjavanja raseljenih osoba iz Ukrajine i tako odgovorio na krizu uzrokovanu ratnim stradavanjima civilnog stanovništva Ukrajine. Složili smo se da je ublažavanje ljudske patnje u ovakvim kriznim situacijama ujedno i jedan od ključnih ciljeva i pokretača globalnog pokreta Međunarodnog Crvenog križa.

Uz trenutačne aktivnosti s raseljenim osobama iz ratom zahvaćene Ukrajine, Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb provodi brojne projekte usmjerene prema različitom ranjivim skupinama građana o kojima se u javnosti nedovoljno govori pa je ovo prilika da se stručna, ali i šira zainteresirana javnost pobliže upozna s radom Gradskog društva Crvenog križa.

Upoznajte nas ukratko s radom i djelovanjem Gradskog društva Crvenog križa Zagreb, kao najstarije humanitarne organizacije koja u Gradu Zagrebu djeluje od davne 1878. godine.

Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb je udruga za promicanje humanitarnih ciljeva i zadaća na području zaštite i unapređenja zdravlja, socijalne skrbi, zdravstvenog i humanitarnog odgoja. Kao što ste rekli, osnovano je 1878. godine te je jedna od najstarijih organizacija Crvenog križa u Republici Hrvatskoj. Društvo je neovisna, nevladina i neprofitna organizacija koja djeluje uz pomoć volontera i profesionalno angažiranog osoblja. Organiziramo i provodimo razne oblike pomoći građanima u duhu humanizma i solidarnosti, u skladu sa sedam temeljnih načela Međunarodnog pokreta Crvenog križa i Crvenog polumjeseca - humanošću, nepristranošću, neutralnošću, neovisnošću, dobrovoljnošću, jedinstvom i univerzalnošću. Humanističkim odgojem djece, mladeži te cjelokupnog građanstva razvija se i društvo u cjelini kroz jačanje solidarnosti, humanosti i poštovanja ljudskog bića te se promiču načela međusobnog pomaganja, tolerancije, suradnje među ljudima i života u miru na lokalnoj, ali i na globalnoj razini. GDCK Zagreb svoje djelovanje temelji na odredbama Ženevskih konvencija od 12. kolovoza 1949. godine te dopunskim protokolima – Protokolima I i II iz 1977. godine i Protokolom III iz 2005. godine.

Želim istaknuti da je Gradsko društvo Crvenog križa Zagreb punopravni član Hrvatskog Crvenog križa te uživa posebnu zaštitu i skrb Republike Hrvatske i dio je globalne organizacije Crvenog križa. U hrvatskom Crvenom križu djeluje 111 općinskih i gradskih te 20 županijskih društava Crvenog križa s pravnom osobnošću, a GDCK Zagreb ima i status županijskog društva.

Mobilizacijom svih resursa, poticanjem pozitivnih društvenih promjena, pružanjem potrebnih i pravovremenih usluga te različitih oblika pomoći u području odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne zaštite doprinosimo ostvarivanju i provedbi socijalne politike Grada Zagreba.

Sve svoje javne ovlasti, zadaće i djelatnosti Crveni križ Zagreb donosi samostalno, ali i kao član Hrvatskog Crvenog križa, na temelju Zakona o Hrvatskom Crvenom križu i svog Statuta.

Posebne obveze GDCK Zagreb izvršava u situacijama oružanih sukoba, velikih prirodnih, ekoloških, tehnoloških i drugih nesreća te epidemija s posljedicama masovnih stradanja ljudi te organizira i provodi razne oblike pomaganja građanima po načelima solidarnosti i međunarodnog humanitarnog prava.

Koliko toga se promijenilo od osnutka do danas i kako pratite potrebe na terenu? Imate li podršku stručnjaka, osobito iz akademske zajednice, u pogledu istraživanja i njihove primjene u konkretnim mjerama?

Crveni križ od svog nastanka do 90-ih godina prošlog stoljeća bio je primarno fokusiran na krizne situacije i prvu pomoć. Danas Crveni križ Zagreb prati potrebe naših sugrađana sukladno socijalnim, zdravstvenim, obrazovnim i humanitarnim politikama gradske uprave i „produžena je ruka“ gradske uprave upravo u navedenim područjima. Ponosni smo na izvrsnu suradnju, kako s gradskom upravom, tako i sa širom akademskom zajednicom i Sveučilištem u Zagrebu te brojnim njegovim sastavnicama. Slijedom dobivenih europskih projekata uspostavili smo i suradnju sa znanstvenim institutima koji za nas provode znanstvena istraživanja čije rezultate primjenjujemo u neposrednom radu s našim korisnicima.

Svoje strateške ciljeve postavili smo oslanjajući se na Strategiju 2020 te novu Strategiju 2030 Međunarodne federacije Crvenog križa i Crvenog polumjeseca, strategije Europske unije, Republike Hrvatske i Grada Zagreba te na zakonski okvir na području odgoja i obrazovanja, socijalne skrbi, zdravlja, volonterstva i humanitarnog rada i, s njima u skladu, građanima na području Grada Zagreba osiguravamo nove usluge, programe i projekte.

Koje humanitarne programe kontinuirano provodite i koji su glavni rezultati – vidite li određene promjene kod ciljanih skupina, na primjer u području doniranja krvi?

Provodimo brojne humanitarne programe i projekte te nastojimo maksimalno zadovoljiti potrebe naših sugrađana, pa i šire, na državnoj i globalnoj razini. Naravno, potrebe su uvijek veće od mogućnosti, ali kroz naš sustav *Socijalnog dućana* razvili smo mrežu donatora koji doniraju hranu i neprehrambene proizvode za više od 1200 korisnika koji ne mogu ostvariti prava iz sustava socijalne skrbi zbog prelaska dohodovnih cenzusa, ali se nalaze u potrebi. Uz zadovoljenje osnovnih životnih potreba naših korisnika razvili smo i osjećaj korporativne odgovornosti za potrebe u zajednici. Nije na odmet spomenuti kako gotovo dvije trećine svih donacija u Republici Hrvatskoj zaprimi i distribuira upravo Crveni križ grada Zagreba. Nadalje, provodimo niz tradicionalnih humanitarnih akcija, kao i onih posebno usmjerenih na određenu skupinu ljudi u potrebi kao što je recentna kriza sa sukobom u Ukrajini. Također, nastojimo biti u korak s vremenom i po pitanju digitalizacije te smo kreirali novu mobilnu aplikaciju za doniranje koja, uvažavajući današnji ubrzani način života i vrijeme kao oskudni resurs, omogućava brzi transfer sredstava prema onima koji su u potrebi.

Naš tradicionalni program dobrovoljnog doniranja krvi pokazuje stabilnost kroz generacije darivatelja krvi te ni u jednom trenutku zdravstveni sustav Grada Zagreba nije bio bez dostatnih količina krvi i ni jedan operativni zahvat nije doveden u pitanje. Koristim priliku i ovim putem izraziti veliku zahvalnost našim vrijednim darivateljima krvi.

Kako ste se pripremili za kriznu situaciju i socijalne izazove uzrokovane ratom u Ukrajini?

Vezano uz oružani sukob u Ukrajini, naša priprema bila je prije svega logističke prirode, bilo je važno osigurati dovoljnu količinu ljudstva, djelatnika i volontera te tehnike kako bi se mogao „pokriti“ toliki broj ljudi raseljenih s područja Ukrajine koji su odlučili pronaći utočište i zaštitu u Republici Hrvatskoj. Na početku ukrajinske krize u više navrata organizirali smo napredne intenzivne edukacije psihosocijalne podrške u kriznim situacijama za naše djelatnike i volontere kako bi uspjeli odgovoriti na potrebe. Izvrsnom suradnjom sa svim dionicima sustava civilne zaštite u gradu Zagrebu uspjeli smo podnijeti teret brige o raseljenim osobama.

Koliko je raseljenih osoba iz Ukrajine zbrinuto na području RH i kakva je procedura zbrinjavanja – imate li određene protokole postupanja?

Više od dvadeset tisuća raseljenih osoba trenutačno boravi u Republici Hrvatskoj, a s njima postupamo sukladno protokolima Ravnateljstva civilne zaštite RH, koje upravlja cijelom operacijom. Od dolaska prvih stradalnika GDCK Zagreb pruža humanitarnu podršku svim raseljenim osobama na području grada Zagreba.

Na samom početku važna je registracija svih pristiglih osoba kroz *Službu traženja* HCK kako bismo u evidenciji imali sve raseljene osobe i lakše komunicirali s ICRC-om te olakšali spajanje razdvojenih obitelji. Naša temeljna zadaća je pružiti humanitarnu pomoć i psihosocijalnu podršku svim raseljenim osobama. Humanitarna pomoć sastoji se od prehrambenih i higijenskih proizvoda, odjeće, obuće, invalidskih pomagala te svih onih stvari koje su nužne za normalan nastavak života. Psihosocijalnu podršku pružamo kroz grupne i individualne razgovore, ovisno o traumi koju je osoba proživjela, organizacija igraonica za djecu kako bismo im odvratili misli od ratnih strahota, organizaciju izleta te radionica za odrasle, a sve s ciljem ublažavanja posljedica stresnih i traumatičnih događanja koja su doživjeli na području oružanog sukoba. GDCK Zagreb važna je logistička potpora u obliku prijevoza teže pokretnih osoba na zdravstvene preglede, podizanja lijekova i terapija, pomoći kod prevođenja, davanja konkretnih uputa o pravima i obvezama te komunikacije s ostalim dionicima sustava zbrinjavanja raseljenih osoba.

Naši djelatnici i volonteri na terenu svjedočili su brojnim potresnim životnim pričama. Osobito nas je potresla situacija žene kojoj je brat poginuo u ratu, nakon čega je pobjegla u Hrvatsku sa svoje dvije kćeri, od kojih je jedna djevojčica s teškoćama u psihofizičkom razvoju te bratovim sinom, dok joj je suprug ostao braniti domovinu. Dječakova majka ostala je zarobljena u okupiranom gradu. Također me je duboko dojmio slučaj mlade majke koja je u Hrvatsku došla sa sinom i teško bolesnom i nepokretnom kćeri koja bez aparata ne može disati. Dali smo sve od sebe kako bismo tim obiteljima pomogli. Svima je pružana psihosocijalna i humanitarna pomoć, u suradnji s institucijama i pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom teško bolesno dijete smješteno je u specijalnu adekvatnu instituciju, omogućena je zdravstvena skrb, zdrava djeca upisana su u škole te je osiguran privatni smještaj majke teško bolesne djevojčice tako da može posjećivati svoje institucionalizirano dijete. Ovakve životne priče ostavljaju duboke tragove i na naše djelatnike i volontere.

Mnogo je djece došlo iz Ukrajine i trudimo se olakšati im ovo razdoblje integracije. Osim organizacije igraonica i izleta, raseljenoj djeci s područja Ukrajine koja borave u Hrvatskoj omogućili smo i ljetovanje u našem odmaralištu u Novom Vinodolskom. Uz more i sunce, djeca su uživala u zabavi i raznolikom sadržaju koji su pripremili djelatnici i volonteri GDCK Zagreb kako bi im ljetovanje ostalo u što ljepšem sjećanju. U dogovoru s Gradom Zagrebom i ukrajinskim Veleposlanstvom posebno organiziramo i ljetovanje djece s područja Buche u Ukrajini u našem odmaralištu.

Koje socijalne programe i projekte trenutačno provodite i što biste posebno izdvojili imajući u vidu činjenicu da smo zajednica s velikim udjelom starijeg stanovništva?

Provodimo tradicionalni socijalni program pomoći u kući te dostave obroka starim i nemoćnim osobama te osobama s invaliditetom na području Grada Zagreba, socijalnu uslugu poludnevnog boravka i psihosocijalne podrške za osobe s intelektualnim oštećenjima starije od 21 godine, kao i uslugu smještaja beskućnika s područja Grada Zagreba u našem prihvatilištu u Velikoj Kosnici.

Posebno ističemo projekt „Aktivni, kreativni, uključeni, sretni – AKUS“, koji provodimo u suradnji s Domom za starije osobe Sv. Ana, s ciljem unaprjeđenja života starijih osoba u zajednici, odnosno razvijanja inovativnih usluga i povećanja kvalitete usluga usmjerenih na socijalno uključivanje umirovljenika i podizanja svijesti o važnosti aktivnog starenja. Budući da je udio osoba starije životne dobi u Hrvatskoj kao i u ukupnoj svjetskoj populaciji sve veći, prepoznali smo važnost brige o kvaliteti življenja osoba starije životne dobi i trudimo se odgovoriti na njihove potrebe. Projekt AKUS obuhvaća 500 umirovljenika s područja Zagreba te ga je prepoznala Europska unija, koja ga u potpunosti financira iz Europskog socijalnog fonda. Aktivnosti u sklopu ovog projekta u vrijednosti od dva milijuna kuna obuhvaćaju obrazovne programe – učenje jezika, programe za sport i rekreaciju, edukacije iz područja promocije aktivnog starenja i socijalnog uključivanja s ciljem unaprjeđenja vještina iz područja kulture i umjetnosti, zdravstvena savjetovališta te psihosocijalnu pomoć i program međugeneracijske suradnje kroz druženje volontera i osoba starije životne dobi na radionicama maketarstva. Kako bismo naše umirovljenike što bolje educirali i informirali, u sklopu projekta organiziramo i tri konferencije kroz koje stručnjaci daju relevantne informacije o njima važnim temama. Do sada smo organizirali konferencije na teme zdravlja starijih osoba te zapošljavanja umirovljenika, a krajem rujna u planu je konferencija na temu usamljenosti u starijoj životnoj dobi. U sklopu projekta napravljeno je istraživanje u suradnji s Institutom za društvene znanosti Ivo Pilar na temu „Kvaliteta života umirovljenika i zadovoljstvo programima korisnika Gradskog društva Crvenog križa Zagreb“.

Ponosni smo i na naš EU projekt „Kreativne terapije u radu s djecom i odraslima s invaliditetom – Aktivni i vidljivi u zajednici“, vrijedan gotovo tri milijuna kuna, koji provodimo u suradnji s Dnevnim centrom za rehabilitaciju djece i mladeži Mali dom. Projekt obuhvaća 50 osoba s invaliditetom, a ideja je da se kroz sportsko-rekreacijske i umjetničke aktivnosti korisnici uključuju u zajednicu i prezentiraju svoj rad zajednici. Našim korisnicima Programa poludnevnog boravka za odrasle osobe s intelektualnim oštećenjem želimo podići kvalitetu života kroz uključivanje u nove aktivnosti te povezati nevladine organizacije s ustanovama i pojedincima i unaprijediti socijalne programe za aktivno socijalno uključivanje ranjivih skupina. Sportsko-rekreacijske aktivnosti uključuju stručnjake kineziologe koji razvijaju i s korisnicima provode prilagođene vježbe, proširili smo socijalne usluge i kroz program terapijskog plivanja te organiziramo sportska natjecanja (uz uključivanje drugih skupina) kako bi korisnici svoje mogućnosti mogli pokazati široj javnosti. Interkulturne aktivnosti u svrhu socijalne integracije uključuju razvoj četiri specijalizirana umjetnička programa za osobe s invaliditetom u području dramske, likovne, plesne i glazbene umjetnosti. S našim korisnicima rade poznati hrvatski umjetnici iz svih ovih područja. U sklopu projekta organiziraju se dvije predstave u zajednici u kojima nastupaju osobe s invaliditetom u mentorstvu sa stručnjacima. Tako smo u lipnju održali vrlo uspješnu javnu izvedbu glazbeno-scenskog djela „Od Solferina do zvijezda“ u dvorani Vatroslav Lisinski, gdje su naši korisnici nastupali s poznatim glumcima, glazbenicima, plesačima i ostalim članovima zajednice. Tražila se karta više te se radujemo sljedećoj predstavi koja će se održati u siječnju 2023. godine.

Kakvi su planovi za razvoj projekata u bliskoj budućnosti, jeste li prepoznali neku novu ranjivu skupinu prema kojoj želite djelovati?

Kontinuirano pratimo i osluškujemo potrebe s „terena“ i nastojimo se uključiti u prevenciju i saniranje posljedica nastalih nepovoljnih stanja, a u budućnosti posebno želimo biti okrenuti razvoju zdravstvenih programa u obliku sanitetskog prijevoza i palijativne skrbi naših sugrađana.

S obzirom na to da palijativna skrb nije dovoljno razvijena u Gradu Zagrebu, kao ni na razini Hrvatske te da nemamo dostatne i zadovoljavajuće kapacitete za zbrinjavanje i pružanje usluga osobama u terminalnoj fazi bolesti, svaki novi kapacitet je prijeko potreban. S tim u vezi pokrenuli smo određene razgovore s resornim ministarstvom.

Također, zbog pandemije uzrokovane koronavirusom otvorilo se pitanje nedostatka sanitetskog prijevoza koji često spašava ljudske živote. Trudimo se osigurati ono što zajednica ne osigurava u dovoljnoj mjeri i o toj smo temi također pokrenuli razgovore s resornim ministarstvom.

U planu nam je pokrenuti i Pozivni centar za psihosocijalnu podršku sugrađanima zbog koronakrize koja će po svemu sudeći još dugo trajati.

Kako ocjenjujete suradnju s državnim i javnim institucijama, uključujući i CZSS, te organizacijama civilnog društva?

Suradnju s javnim institucijama mogu općenito ocijeniti dobrom, konstruktivnom i usmjerenom na rješavanje problema naših sugrađana. Mogućnost za unaprjeđenje uvijek postoji, osobito kroz snažniju sinergiju između državnih, gradskih te institucija civilnog društva. Otegotni faktor je zasigurno Uredba o zaštiti osobnih podataka koja usporava razmjenu informacija koje bi mogle biti ključne prije svega za minimiziranje mogućih zlouporaba prava iz sustava socijalne skrbi na međuresornoj razini.

Susrećemo se sa situacijama u kojima se korisnici sustava socijalne skrbi koriste istim pravom na više mjesta. Primjerice, koriste se uslugama našeg Socijalnog dućana, ali i sličnim ili istim pogodnostima drugih pružatelja socijalnih usluga te uslugama pučkih kuhinja na više lokacija, a mi na vrijeme ne raspolažemo informacijama o tome jesu li oni ostvarili svoje pravo na nekoj drugoj lokaciji. Kako bismo spriječili zlouporabu sustava socijalne skrbi, nužna je umreženost i dostupnost razmjene podataka o korisnicima na dnevnoj i mjesečnoj razini.

S brojnim izazovima suočeni smo u radu s beskućnicima, kojima sustav ne osigurava adekvatno zbrinjavanje s obzirom na njihovo zdravstveno stanje. Naime, u našem Prihvatilištu za beskućnike u Velikoj Kosnici često završavaju ljudi koji nisu tipični beskućnici - odnosno osobe koje uz to što nemaju mjesto za stanovanje, boluju od različitih oblika duševnih smetnji, trebaju kontinuiranu zdravstvenu skrb i nadzor nad redovitim uzimanjem propisane terapije, ovisnici ili nepokretne osobe, ljudi koji trebaju biti smješteni u adekvatnu ustanovu u kojoj zdravstveno osoblje o njima treba skrbiti 24 sata, bilo da se radi o socijalnopsihijatrijskoj ustanovi, bolnici, udomiteljskoj obitelji ili domu za odrasle osobe. No, zbog nedostatka kapaciteta i nesavršenosti sustava, dolazimo u situaciju da takve osobe dugoročno borave kod nas, a mi ne možemo osigurati adekvatnu skrb. Naravno da nikog nećemo ostaviti na cesti, ali razdoblje od kada takvu osobu primimo do trenutka kada sustav pokrene rješavanje tog pitanja traje tjednima, ponekad čak i mjesecima, a mi ne raspolažemo ljudskim i kadrovskim resursima za brigu o takvim osobama. Sustav s jedne strane nema dostatne smještajne kapacitete, a mi o njima ne možemo brinuti pa obavljamo poslove izvan našeg djelokruga kako bismo očuvali nečije dostojanstvo. U tom smislu, nužna je bolja međuresorna koordinacija i sinergija.

Koji su Vaši prijedlozi za unaprjeđenje međuresorne i međusektorske suradnje u cilju pružanja sveobuhvatne podrške i pomoći ranjivim skupinama naših građana?

Upravo su uža suradnja svih dionika u sustavu i pokušaj pronalaska rješenja učinkovitije razmjene osobnih podataka ključan preduvjet unaprjeđenja međuresorne i međusektorske suradnje. Potrebno je redovito održavanje međuresornih i međusektorskih sastanaka radi razmjene mišljenja, iskustva, utvrđivanja prioriteta i detektiranja aktualne problematike. Također bi nam uvelike pomoglo povećanje smještajnih kapaciteta u svim ustanovama socijalne skrbi i širenje usluga u zajednici, posebno kod rješavanja statusa beskućnika u Gradu Zagrebu.

Kakav je odaziv naših građana na humanitarne akcije danas, kada je društvo u krizi zbog rastuće inflacije i što biste za kraj poručili našim čitateljima i društvu u cjelini? Jeste li optimistični u odnosu na budućnost naše zajednice i vrijedi li i nadalje ona misao „Nikad ne pitaj kome zvono zvoni, tebi zvoni“?

Naši građani uvijek su pokazivali veliko srce za one koji su bili u potrebi te se i danas u velikom broju odazivaju na sve naše apele i pozive, bilo u obliku materijalnih donacija, novčanih donacija, volontiranja ili darivanja krvi. U tom smislu još uvijek ne osjećamo posljedice rastuće inflacije ili ekonomske krize koja se uvelike najavljuje.

Osim u izvanrednim krizama, koje smo prošlih nekoliko godina imali na pretek, GDCK Zagreb redovno nekoliko puta godišnje organizira i humanitarne akcije u kojima građani mogu donirati i tako pomoći socijalno ugroženim građanima i ranjivim skupinama. No, nije nužno da je u tijeku apel ili humanitarna akcija. Naši građani, kao i sve pravne osobe, mogu donirati tijekom cijele godine. Prehrambene i higijenske proizvode prikupljamo svakim radnim danom u našem Logističkom centru u Heinzelovoj ulici 64-66 od 8 do 15 sati. Odjeću, novu ili s potvrdom kemijske čistionice, također je moguće dostaviti u naš logistički centar.

Kako bismo unaprijedili humanitarne aktivnosti i olakšali prikupljanje humanitarne pomoći za socijalno ugrožene građane i ranjive skupine, ove smo godine, kao prvo društvo Crvenog križa u Hrvatskoj, kreirali mobilnu aplikaciju „Crveni križ Zagreb“, koja omogućuje donacije u različitim iznosima, za različite odabrane namjene, jednokratnom ili mjesečnim uplatama. Razvijena je za operativne sustave Android i iOS i vrlo je jednostavna za korištenje. Građani mogu ciljano odabrati namjenu i pomoći onima koji su u potrebi. U današnjem užurbanom načinu života većina ljudi teško pronalazi vlastito vrijeme koje bi odvojili u služenje zajednici na dobrobit potrebitih. Razvijanjem aplikacije doskočili smo upravo tome. Potrebna je doslovno minuta dobrote da se pomogne onima u potrebi. Aplikacija nam olakšava posao, ali i transparentnost prema javnosti. Korist imaju i sami donatori jer je svaka donacija popraćena potvrdom o donaciji koja se može koristiti kao porezni odbitak.

Crveni križ Grada Zagreba trudi se pratiti potrebe na terenu i nastojimo odgovoriti svim zahtjevima naših sugrađana i izazovima koji stoje pred nama. Stoga bih za kraj poručio kako ćemo i nadalje činiti sve u cilju smanjivanja i uklanjanja društvenih nejednakosti, a građani i svi ljudi dobre volje jesu i bit će naši partneri na tom putu.

Za sve informacije na raspolaganju smo našim građanima na adresi Ilica 223, putem telefona 01/3778 236 svakim radnim danom od 8 do 16 sati, putem maila info@ckzg.hr, mrežne stranice ckzg.hr ili naših društvenih mreža.